

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи

Н. Тихтенко

«12» вересня 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ)**

Факультет фізичного виховання та спорту
Кафедра олімпійського та професійного спорту
Галузь знань 01 Освіта
Спеціальність 017 Фізична культура і спорт
Курс 2
Форма навчання денна

Херсон 2019-2020 н.р.

Програма розроблена:

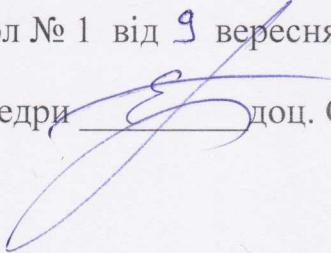
1. Стрикаленко Є.А. - завідувачем кафедри олімпійського та професійного спорту, кандидатом наук з фізичного виховання та спорту, доцентом;
2. Третьяковим О.О. - викладачем кафедри олімпійського та професійного спорту.

Програма розроблена на основі авторської навчальної програми, рекомендованої Міністерством освіти і науки як навчальний посібник для студентів ВНЗ:

1. Воробйов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.І. Воробйов, Т.Ю. Круцевич. – К.: НУФВСУ, вид-во «Олімпійська література», 2014. – 192 с.

Затверджено на засіданні кафедри олімпійського та професійного спорту

Протокол № 1 від 9 вересня 2019 р.

Зав. кафедри доц. Є.А. Стрикаленко

ВСТУП

Навчальна практика (з ігрових видів спорту) являє собою роботу студентів у ДЮСШ, спортивних клубах, загальноосвітніх навчальних закладах та ін.

У системі підготовки фахівця фізичної культури і спорту зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт значну роль мають знання, уміння та навички з організації та проведення заходів з ігрових видів спорту.

Основний зміст практики складається з організації та проведення навчально-тренувальних занять зі спортивних ігор (футбол, баскетбол, волейбол); вивчення фізкультурно-спортивних споруд (розмітки спортивних майданчиків тощо); організації та суддівства спортивних змагань.

Теоретичний і практичний матеріал зібраний під час практики може стати основою для виконання курсових робіт, написання наукових статей, доповідей на студентських науково-практичних конференціях.

Навчальну практику (з ігрових видів спорту) студенти спеціальності 017 Фізична культура і спорт проходять на II курсі в четвертому семестрі. Тривалість практики – 2 тижня.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Основна **мета** навчальної практики (з ігрових видів спорту) – ознайомлення студентів зі специфікою спортивних ігор, змістом та формами спортивно-масової роботи, формування інтересу до обраної спеціальності як сфери своєї майбутньої діяльності.

Програма практики спрямована на вирішення студентами-практикантами **завдань** фахової підготовки:

- закріплення теоретичних знань з ігрових видів спорту;
- вивчення правил змагань з обраного виду спорту, діяльності та обов'язків суддів;
- навчання студентів передових методів організації і планування проведення змагань.

Протягом практики у студентів формуються наступні загальні та спеціальні (фахові, предметні) **компетентності**:

1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність працювати в команді.
3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
5. Здатність бути критичним і самокритичним.
6. Здатність до організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення.
7. Здатність використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар.

Програмні результати навчання.

- спілкуватися українською мовою у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування;
- уміти обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій; знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснювати комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; систематизувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій;
- оцінювати рухову активність людини та її фізичний стан, складати та реалізовувати програми кондиційного тренування, організовувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи;
- використовувати засвоєнні уміння і навички занять популярними видами рухової активності оздоровчої спрямованості;
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність; доцільно використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Під час навчальної практики студенти зобов'язані більш глибоко оволодіти педагогічною майстерністю з обраної спеціальності, надбати знання та уміння організації та підготовки спортивних змагань. Також протягом практики удосконалюються навички суддівства з різних ігрових видів спорту.

Тематичний план навчальної практики (з ігрових видів спорту)

№	Теми практичних занять	Місце проведення	Кількість днів
1	Підготовка місць до занять спортивними іграми (ремонт спортивних споруд, обладнання та інвентарю).	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
2	Спостереження за проведенням заняття ігрової спрямованості (аналіз усний, письмовий)	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
3.	Проведення окремих частин занять зі спортивних ігор, організація змагань з різних видів спорту.	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
4	Ознайомлення зі звітною та обліковою документацією змагань з ігрових видів спорту (положення про змагання, протоколи змагань, технічні звіти та ін.)	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
5.	Ознайомлення з документами планування (календарний план, конспекти занять). Вивчення офіційних розмірів майданчика, інвентарю та обладнання для гри в баскетбол та стритболу	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
6.	Підготовка положення про змагання з баскетболу та стритболу Аналіз нормативних вимог до ведення протоколів з ігрових видів спорту Розгляд основних принципів розподілу зайнятих місць в різних видах спортивних іграх	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
7.	Вивчення офіційних розмірів майданчика, інвентаря та обладнання для гри в волейбол Проведення змагань з волейболу та паркового волейболу Оформлення звітної документації зі змагань з волейболу та паркового волейболу Складання положення про змагання з гандболу	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
8.	Вивчення офіційних розмірів майданчика, інвентарю та обладнання для гри в гандбол Проведення змагань з гандболу Оформлення звітної документації зі змагань з гандболу Складання положення про змагання з футболу та футзалу	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1

№	Теми практичних занять	Місце проведення	Кількість днів
9.	Вивчення офіційних розмірів майданчика, інвентаря та обладнання для гри в футбол (футзал) Проведення змагань з футболу та футзалу Оформлення звітної документації зі змагань футболу та футзалу	ХДУ Спортивна зала № 1, спортивний майданчик	1
10.	Оформлення звітної документації щодо проходження навчальної практики в ХДУ Оформлення фото звіту з навчальної практики з ігрових видів спорту	Аудиторії ФФВС	1

ВИДИ РОБІТ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

Студенти на практиці виконують наступні види робіт:

- знайомляться з документацією роботи спортивної секції;
- вивчають організацію та проведення змагань з ігрових видів спорту;
- спостерігають за проведенням занять із спортивних ігор та самостійно проводять окремі частини заняття;
- спостерігають проведення спортивних змагань із спортивних ігор, з подальшим їх самостійним проведенням та участю у них;
- проводять письмовий та усний аналіз занять та змагань, які спостерігались.
- складають положення проведення змагань, звіт головного судді та супроводжуючу документацію;
- складають план – схеми ігрових майданчиків з баскетболу, волейболу, футзалу.
- складають плани конспекти тренувальних занять з волейболу, баскетболу та календарний план з обраного ігрового виду спорту;
- складають методичну розробку «використання допоміжного обладнання в тренуваннях з ігрових видів спорту».

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Воробйов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти / М.І. Воробйов, Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2014. – 190 с.

2. Железняк Ю.Д. Волейбол / Ю.Д. Железняк, А.В. Ивойлов. - М.: Физкультура и спорт, 1991. – 236 с.
3. Поплавський Л.Ю. Баскетбол / Л. Ю. Поплавский. - К.: Олімпійська література, 2004. – 447 с.
4. Хромаєв З.М. Вправи баскетболіста / Хромаєв З.М., Мурзін Е.В., Обухов А.В., Защук С.Г. – К.: Друкарня ДУС, 2006. – 128 с.
5. Шиян Б.М. Теорія та методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для більш повного опанування професійною діяльністю студентам необхідно ознайомитися із навчальними посібниками з баскетболу, футболу, волейболу, гандболу теорії та методики обраного виду спорту, методичними розробками щодо проведення спортивно-масової роботи, періодичною літературою, які є у розпорядженні викладачів даного навчального закладу, кафедри олімпійського та професійного спорту та методичному кабінету університету.

Індивідуальне завдання

Під час проходження практики студенти виконують індивідуальні завдання, які сприяють надбанню знань, умінь і навичок в подальшій професійній діяльності.

Перелік **індивідуальних завдань**, які можуть бути рекомендовані до виконання:

- письмовий аналіз проведених занять зі спортивних ігор (баскетболу, волейболу, футболу);
- аналіз спостереження за проведенням спортивних змагань (з баскетболу, волейболу, футболу);
- структура тренування зі спортивних ігор (з баскетболу, волейболу, футболу);
- конспекти занять з баскетболу, волейболу, футболу;

- документація з організації та проведення спортивного змагання з баскетболу, волейболу або футболу;
- комплекси щодо проведення загальної та спеціальної розминки ігрової спрямованості;
- план-схеми (розмітка) спортивного майданчика (баскетбол, волейбол, футбол)
- розробка методичних рекомендацій, щодо покращення ефективності проведення занять ігрової спрямованості з дітьми різного віку з використанням допоміжного обладнання в ігрових видах спорту;
- складання календарного плану з ігрового виду спорту (волейбол, баскетбол, футбол).

Наведений перелік індивідуальних занять конкретизується груповим керівником з урахуванням інших отриманих завдань. Матеріали, отримані за наслідком проходження навчальної практики, в подальшому можуть бути використані для роботи в дитячо-юнацьких спортивних школах, загальноосвітніх закладах (секціях) та таборах відпочинку.

Зразки та вимоги до структури та змістовного оформлення документації з організації та проведення спортивного змагання

Підготовка до проведення змагань повинна починатись зі складання основного документу при проведенні змагань «Положенні про змагання». Автори «Положення» повинні чітко оцінювати власні можливості (наявність спортивної бази, місця мешкання та харчування учасників змагань, транспортні питання, суддівство та обслуговуючий персонал, кількість днів змагань та систему проведення, призи та заохочення призерів та переможців змагань, матеріальні можливості, інформативно-статистичне забезпечення змагань та спонсорську допомогу, тощо.)

«Положення про змагання» є документом, на який орієнтуються учасники та офіційні особи не лише тільки в питаннях спортивного характеру але й матеріального забезпечення. «Положення» затверджується керівником організації, що проводить змагання і є основним документом про проведення змагань з певного виду спорту.

*Складові положення про змагання***ЗАТВЕРДЖУЮ****ПОГОДЖУЮ***ПОЛОЖЕННЯ**(назва заходу)*

1. Мета та завдання
2. Керівництво проведенням змагань
3. Дата та місце проведення змагань
4. Учасники змагань
5. Система проведення змагань і визначення переможців
6. Умови проведення змагань
7. Фінансування
8. Безпека та підготовка місць проведення змагань
9. Нагородження
10. Заявки

Ефективність, тривалість та об'єктивність визначення переможця змагань багато в чому залежить від системи проведення змагань. В спортивних іграх існують три основні системи: колова, олімпійська та змішана система проведення змагань. Кожна система має власні сильні та слабкі сторони, які залежать від умов проведення змагань.

Колова система

Результат змагань за даною системою проведення може визначитись лише тільки тоді, коли команда зіграє по одній грі з кожній. Сильною стороною за даною системою є те, що по завершенню змагань об'єктивно визначаються всі завойовані місця. Серед недоліків колової системи є тривалість проведення змагань та необхідність проведення ігор, які не мають впливу на розподіл зайнятих місць, а також глядацького інтересу.

При складанні календарю ігор за коловою системою необхідно знати:

- кількість ігор розраховується за формулою $((a-1) \times a) : 2$, де «а» кількість команд, що приймають участь в змаганнях.
- кількість ігрових днів дорівнює кількості команд при непарній кількості та менше на «1» при парній кількості команд-учасниць

За ідентичною схемою складається календар змагань для будь-якої іншої кількості команд. Якщо кількість команд непарна, то команда яка повинна грати з неіснуючим суперником в цей день вільна від гри.

Система з вибуванням після однієї поразки.

Система з вибування після однієї поразки (олімпійська, кубкова) передбачає, що команда, яка програла гру вибуває зі змагань.

Перевагою даної системи проведення змагань є швидкість їх проведення. Недоліком даної системи є те, що об'єктивно визначається лише тільки переможець.

Кількість ігрових днів за системою вибування після однієї поразки визначається ступенем «n» в числі 2^n , рівному або перебільшеному числу учасників (наприклад, $2^4=16$. 4 – кількість днів для проведення змагань 9–16 команд-учасниць. Кількість ігор дорівнює кількості команд зменшену на одиницю.

Змішана система проведення змагань є поєднанням попередніх систем в спробі максимально використати сильні сторони кожної із систем та зменшити вплив недоліків. Варіантів використання даної системи доволі багато. Найбільш часто використовують систему де на початку змагань всі команди поділяються на групи де грають виключно по коловій системі проведення змагань. Перші та другі місця кожної з груп проходять в наступний раунд змагань де ігри проводяться до певної кількості перемог однією над іншою.

Під час проведення другого етапу змагань залишилась тільки найсильніші команди і проведення ігор на виліт дозволяє зберегти непередбаченість змагального результату на тривалий час, практично до фінального свистка.

Основним документом про проведення будь яких змагань та конкретної окремої гри є офіційний протокол, який заповнюється секретарем змагань. Зразки протоколів та правила їх заповнення представлені в додатках.

Загальна відповідальність за правильність проведення змагань полягає на головного суддю змагань. Від повинен якісно організувати діяльність суддівського корпусу, вирішувати всі суперечливі питання, приймати остаточні рішення по розподілу місць зайнятих командами. По завершенню змагань головний суддя

зобов'язаний скласти підсумковий документи про проведенні змагання – «Звіт головного судді змагань».

Взагалі організація, підготовка та проведення змагань з будь-якого виду спорту передбачають, кропітку роботи з узагальненням значної кількості питань: роботи оргкомітету, підготовки місця проведення змагань.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ)

1. Документація тренера з ігрового виду спорту.
2. Підготовка тренера до проведення тренувань ігрової спрямованості.
3. Структура тренування із спортивних ігор.
4. Аналіз тренування з баскетболу, волейболу або футболу.
5. Підготовка до проведення спортивних змагань з спортивних ігор.
6. Аналіз спортивного змагання.
7. Проведення спортивних змагань.
8. Дозування навантаження під час тренувань зі спортивних ігор.
9. Планування в спортивних іграх.
10. Використання допоміжного обладнання в спортивних іграх.
11. Ведення протоколів гри з футболу, волейболу, баскетболу.
12. Перелік документів, які надаються головним суддею змагань.
13. Знання правил гри та методики суддівства з баскетболу, волейболу та футболу.
14. Використання систем проведення змагань зі спортивних ігор.
15. Виховне та освітнє значення змагань.
16. Значення спортивних змагань в підготовці баскетболіста.
17. Значення правил гри. Зміни в правилах як об'єктивна потреба викликана розвитком гри.
18. Суддівські жести в спортивних іграх (футбол, баскетбол, волейбол).
19. Визначення переможця гри.
20. Характеристика спортивних ігор.
21. Обладнання та інвентар у спортивних іграх.
22. Системи змагань. Їх переваги і недоліки.

23. Визначення переможця змагань. Принцип розподілу місць, які зайняли команди.
24. Допоміжні обладнання на заняттях зі спортивних ігор.
25. Майданчик для гри у футбол, баскетбол, волейбол (розміри, розмітка).
26. Основний та додатковий час гри, тайм-аути.
27. Склади команд, офіційні представники, оформлення заявок на гру.
28. Характеристика покарань порушників у спортивних іграх.
29. Зміст та значення загальної та спеціальної розминки ігрової спрямованості.
30. Особливості проведення занять ігрової спрямованості з дітьми різного віку.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль діяльності студентів під час проходження практики складається із двох видів: поточного і підсумкового

Поточний контроль здійснюється протягом всієї практики і має наступні напрямки:

- трудова і навчальна дисципліна (щоденна робота студентів на базі практики протягом 6 годин)
- виконання індивідуальних завдань;
- ведення щоденника практики;
- розробка і написання конспекту заняття (баскетбол, волейбол, футбол);
- план-схема побудови спортивного майданчика (параметри та розмітка майданчиків з баскетболу, волейболу, футболу);
- календарне планування з ігрових видів спорту;
- вчасна розробка і пред'явлення викладачам-керівникам практики поточної документації.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку за підсумками проходження студентами навчальної практики (з ігрових видів спорту). Студент звітує про виконання програми практики і подає звітну документацію викладачу-керівнику практики.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (З ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ)

По завершенню навчальної практики студент повинен скласти наступні документи:

1. Щоденник практики, завірений підписами та печатками;
2. Аналіз заняття ігрової спрямованості та спортивного змагання, які входили до плану спостережень.
3. Сценарій спортивного змагання зі спортивних ігор.
4. Положення про проведення змагань з ігрових видів спорту, протоколи змагань, звіт головного судді з супровідною документацією.
5. Комплекс загальної та спеціальної розминки із спортивних ігор.
6. Конспект заняття ігрової спрямованості (баскетболу, волейболу або футболу).
7. Календарне планування з волейболу, баскетболу або футболу.
8. Розробка і написання конспекту тренування (баскетбол, волейбол, футбол).
9. План-схема побудови спортивного майданчика (параметри та розмітка майданчиків з баскетболу, волейболу, футболу);

Вся документація готується державною мовою на листах формату А4. Після оформлення вся звітна документація подається в окремій папці на кафедру олімпійського та професійного спорту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Оцінка «зараховано» А (90-100 бал.) - всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати методичні знання. Студент вміє самостійно аналізувати особливості організації та проведення спортивно-масової роботи, будувати стосунки з учнями та тренерами. Продемонстровані активність та ініціативність. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є

характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою.

Характеристика – відгук позитивна.

Оцінка «зараховано» **В (82-89 бал.)** - завдання виконанні правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння студента застосовувати методичні знання, пов'язані з особливостями спортивно-масової діяльності. Звіт подано у встановлений термін, який містить всі структурні елементи. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики, є характеристика, підписи керівника від бази та університету завірені печаткою. Характеристика – відгук позитивна.

Оцінка «зараховано» **С (74-81 бал.)** - завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань допускалися незначні помилки. При аналізі та проведенні спортивно-масової роботи наявні незначні методичні помилки. Звітна документація оформлена згідно вимог. У щоденнику студента-практиканта зафіксовано зміст роботи протягом усього проходження практики, є характеристика, підписи керівники від бази та університету завірені печаткою. Характеристика – відгук позитивна.

Оцінка «зараховано» **Д (64-73 бал.)** - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Звітна документація недооформлена або оформлена з помилками та подана не своєчасно. Щоденник оформлений з помилками.

Оцінка «зараховано» **Е (60-63 бал.)** - завдання практики виконано не повністю з незначними помилками. Всі завдання практики виконувалися, але допущені неточності. Аналіз заняття на практиці проведений з суттєвими помилками, мають місце помилки в спеціальній термінології. Документація оформлена неповно, з помилками та з значним запізненням. Щоденник не дооформлено, проте всі помилки виправлені своєчасно.

Оцінка «незараховано» **FX (35-59 бал.)** - завдання практики невиконані. Виявлені проблеми при встановленні контакту, не сформовані вміння проводити відповідні види діяльності. Аналіз заняття не проведений, або проведений зі значними помилками. Звітна документація не оформлена, або оформлена зі

значними помилками. Відсутній щоденник, або не заповнений, характеристика та відгук негативні.

Оцінка «незараховано» **F (1-34 бал.)** - студент повністю не виконав програмного матеріалу практики, не відвідував базу практики, не готовий відповідати на будь-яке запитання з проходження практики.